

פרק ג

כתיב

הכתיב בכתבי היד

12.34567

- יש למעלה ממאתים מקומות, שנוסח אלבשש איננו אחיד בהם. בדרך כלל כתב יד אחד שונה משאר כל כתבי היד וד. ברוב המכריע של המחלקות המסורה מעידה בנוסח הרוב. לעתים קרובות המסורה של אותו כתב יד עצמו מצטרפת לאותה עדות. נחלק את מחלקות הכתיב לסוגיהן:
- א. גוסס כתב יד אחד השונה מנוסח שאר כתבי היד וד:

ל

המקרא	ל	ששד ¹	הערות מסורה המסייעות לששד ²
בר' ת, כ	הטהורה	הטהרה	מ"ק-לד: הטהורה ב' מל ³
" " "	הטהר	הטהור	מ"ג-שד (מ"ק-לש ¹): הטהר ה' חס'... ⁴ ; מ"ג-ד: הטהור ב' מל ⁴ ...
" יג, ח	ובינד	ובינד	מ"ק-ששד בר' טז, ה: ובינד ל' מלי
" יט, טז	ויחזקו	ויחזיקו	מ"ג-קמלד (מ"ק-א): חזיקה ו' חס' בלשנ'... ⁵ ; מ"ג-ל (מ"ק-אקשוד): ויחזקו ג' חס' בלישנ'... ⁶ ; מ"ג-אד: ויחזיקו ו'... בראש (ש"ב ב, טז) באלהים דמלכ' (מ"א ט, ט) חס ⁵ .
" " כ	והיא	והוא	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): [כל אור' הוא כתב' בר מן י"א... ⁷]

הטהרה. ל בר' ז, ב; ד בר' ז, ב, ת. הטהור. ש וי' כד, ו; דלש וי' יא, מז; ד וי' י, י. ויחזיקו. קמ דג' יא, ו; ל יר' ו, כד; ד דג' יא, לב; א יר' שם; לאקשוד ש"ב ב, טז; א שופ' ז, כ; ד בר' יט, טז. והוא. שו במ' ה, יג; ד בר' לח, כה; לש בר' יד, ב.

- שש - רק מבר' י ואילך.
- הערות מסורה המובאת כאן בשם כמה כתבי יד - או גם בשם ד - מצוטטת מילולית רק מאותו כתב יד (או ד), שנזכר תחילה; ואילו שאר כתבי היד וד מבטאים אותו תוכן או תוכן דומה, אך לא תמיד באותה לשון. הסימן... מורה, שיש שם רשימת פסוקים, והתיבה הנידונה כלולה בהם; הסימן ... (או: x) מורה, שיש שם רשימת פסוקים, והתיבה הנידונה איננה כלולה בהם. כתב יד או ד המובא כאן בסוגריים - אין בו רשימת פסוקים. לדוגמה: מ"ג-שד (מ"ק-לש¹): הטהר ה' חס'...⁴; פירושו: במ"ג ש נמסר: הטהר ה' חס'; כן מצויה שם רשימת פסוקים, והתיבה הנידונה איננה כלולה בהם; תוכן דומה נמסר גם במ"ג-ד, ורשימת הפסוקים נמסרה גם שם; תוכן דומה נמסר גם במ"ק-לש¹ - אלא שאין שם רשימת פסוקים.
- ב' המלאים הם, כנראה: בר' ז, ב, ח; כך מוכח ממ"ק-ד.
- היה ראוי להוסיף: בתורה.
- מ"ג-קמלד מתייחסת לכל לשונות חזיקה; מ"ג-ל מתייחסת ללישנא ד'ויחזיקו'; מ"ג-אד מתייחסת רק לתיבת 'ויחזיקו'.

המקרא	ל	בששד ¹	הערות מסורה המסייעות לבששד
בר' כה, ג	ולטושים	ולטושם	מ"ק-שש ¹ כאן: ולטושם ל' וכת
" כו, ז	היא	הוא	מ"ג-ששד (מ"ק-לש): [כל אור'] הוא כתב' בר מן י"א...*
" לה, ה	סביבותיהם	סביבותיהם ²	מ"ג-לשד (מ"ק-אקש ¹): סביבותיהם ב' מ'ל'...
" כג	חבולן	חבלון ³	מ"ג-לששד (מ"ק-א): זבלון ט' כת' כן... ³
" מ, י	והיא	והוא ²	מ"ג-ששד (מ"ק-לש): [כל אור'] הוא כתב' בר מן י"א...*
" מא, לה	הטבת	הטבות	מ"ג-ד (מ"ק-לש ¹): טבת הטבת ד' חס' דחס'...*
" מה, טו	עליהם	עלהם	מ"ג-לששד (מ"ק-ש): עליהם י"ג חס'...
" מו, ט, יב	(ו)חצרון	(ו)חצרון	מ"ג-ד: חצרון כל אוריית' חסר במ"א...*
" יד	זבולן	זבלן	מ"ק-שש ¹ : לְחָצְרֹן כול' אוריית' חסי ⁴
" מז, כד	חמישת	חמישית	מ"ג-לששד (מ"ק-א): זבלון ט' כת' כן... ³
" מט, יג	אניות	אגית	מ"ג-לששד (מ"ק-ש): חמישית ג' מ'ל'...
			מ"ק-שששד כאן: אָנִית ל' חס; מ"ק-ל כאן: אָנִית ל' חס'
שמ' א, טז	היא	הוא	מ"ג-ששד (מ"ק-לש): [כל אור'] הוא כתב' בר מן י"א...*
" ד, ג	וישליכהו	וישליכהו	מ"ג-ד: ונשליכהו י"ג חסרי' י' בליש'...; מ"ק- קד: הַשְּׁלִיכֵהוּ (תְּשַׁלְּכֵהוּ) יב' חס' בליש'; מ"ק-ש כאן: וַיִּשְׁלַכְהוּ יא' חסי בלשנ ⁵ ; מ"ג-ד: וישליכהו ג' ב' חס' וחד מ'ל'... דדניאל (ח, ז) מלא ⁶ .
" ו, יד	חצרון	חצרון	מ"ג-ד: חצרון כל אוריית' חסר במ"א...*
			מ"ק-שש ¹ : לְחָצְרֹן כול' אוריית' חסי ⁴

הוא. ראה לעיל (והוא בר' יט, כ). סביבותיהם. לשד בר' לה, ה; אקש¹ שופ' ב, יב. זבלון. ל בר' ל, כ; ש בר' מו, יד; שו שופ' ה, יח; ד בר' מו, יד; א שופ' ד, ו. והוא. ראה לעיל (והוא בר' יט, כ). הסבות. ד בר' מא, כו; ל בר' ו, ב; שו דב' ו, י. עליהם. ל וי' ד, כ; שגדש בר' מה, טו. (ו)חצרון. ד בר' מו, יב; שש¹ במ' כו, ו. זבלון. ראה לעיל (זבלון בר' לה, כג). חמישית. לשגדש וי' כו, טו. הוא. ראה לעיל (והוא בר' יט, כ). וישליכהו. ד מ"ס של 26; ק מ"ב ט, כה; ד שמ' כב, ל; ד שמ' ד, ג. חצרון. ראה לעיל (וחצרון

1 ב – רק מבר' מ ואילך. 2 החיבה איננה בשל. 3 מחוץ לכתובים.

4 מ"ג-ד מתייחסת לכל לשונות 'חצרון'; מ"ק-שש¹ מתייחסת ללישנא ד'חצרון'.

5 הרי כאן שלושה מספרים של חסרים בלשונות השלכה. מ"ס-ד מונה י"ג; מ"ק-קד מונה רק י"ב חסרים ומשמיטה כנראה, את 'חשליכני' (תה' קב, יא) – שהוא מלא באלשוןקמד. מ"ק-ש מונה רק י"א; ואפשר, שהיא משמיטה את 'וישליכם' (כ' בקבוצ) (יהושע י, כז); ואף על פי שתיבה זו חסרה באלקש¹ד, אולי היא כלולה באמור בסוף מ"ס-ד של 26: וכל וישלכו דכור' (חס') ב"מד מ'ל'... מ"ק-ש המונה י"א חסרים – מתייחסת אפוא לכל לשונות השלכה – למעט לשונות וישליכו; ואילו מ"ק-קד המונה י"ב חסרים מתייחסת לכל לשונות השלכה – למעט תיבת וישליכו.

6 מ"ק-ל כאן; דנ' ה, ז מוסרת: וישליכהו ב' מ'ל'; אך מ"ק זו נסתרת על ידי כל המסירות והמסורות שהובאו כאן.

המקרא	ל	בששוד	הערות מסורה המסייעות לבששוד
שמ' ח, טו	החרטמים	החרטמם	מ"ג-ד (מ"ק-לששוד): בחרטמם ב' חס' י' בליש'...
" י, כה	ועלות	ועלת	מ"ג-לד (מ"ק-ששוד): עלות ג' כת' כן בתו'... מ"ג-לששוד (מ"ק-ש): להיות ח' חס' בלש'... מ"ג-שד (מ"ק-שוד): תוסיפו ד' ב' חס' וב' מלי... תרי' בתר (יש' א, יג, ה) מלי.
" יב, ד	מהית	מהיות	
" יד, יג	תסיפו	תספו	
" " יד	תחרישון	תחרשון	מ"ג-שד (מ"ק-אלקשוד): החרש ז' חס בלשנ'...; מ"ג-שד: תחרשון ב' חד חס' וחד מלי... בתריה (איוב יג, ה) מלי; מ"ג-ל (מ"ק-ש): תחרישון ב' חד מל' וא' חס...
" יט, יא2	השלישי	השלשי	מ"ג-לקששוד (מ"ק-א): השלשי ג' חס'1...
" " יט	השופר	השפר	מ"ג-שוד (מ"ק-אלש): כול שופר בתו' חס' בר ב' מלי'...; מ"ק-קד שפר ט' חס'2 מ"ג-לד (מ"ק-אקשוד): שמע ה' חס'... — מ"ג-ששוד: אפוד האפוד ט' מלי בתורה... מ"ג-ד (מ"ק-לששוד): עלהן ג' חסרי'... מ"ג-ששוד: כל אור' רביעת כתב חס' י' בתר' בר מן ב' חד מנה' חס' י' קדמ'... וחד שלמ' דשלמ'...; מ"ק-ד במ' טו, ד: בְּרִבְעִית ל' חס' יו"ד קדמ'3 מ"ג-לששוד (מ"ק-ש): עלהם י"ג חס'... — מ"ג-ששוד: כל אור' אילם כתב חס' י' בתר' בר מן ד' מל'...; וחד' חס' דחס'...; מ"ג-ל: כל אוריתא אילם האילם כת' ב' מ' ד' כת' האלים3... מ"ג-ששוד (מ"ק-אל): טבעות ז' מלי'... בר' מו, ט). החרטמם. דלששוד שמ' ט, יא. ועלת. לד בר' מא, ג; ש שם יט; שו שם ג. מהיות. לשו וי' יא, מה; ד שמ' יט, טו; ש שמ' ט, כת. תספו. שדשוד שמ' יד, יג. תחרשון. ש במ' ל, טו; ד בר' לד, ה; א ש"ב יט, יא; ל במ' שם; ק יר' ד, יט; שו במ' שם; שדלשוד שמ' יד, יד. השלשי. ל שמ' יט, יא; ק ש"א יז, יג; ששוד שמ' שם; א ש"א שם. השפר. שוד וי' כת, ט; אל הו' ח, א; ש וי' שם; קד הו' ח, א. שמוע. ל דב' יא, יג; דאקשוד ש"א כג, י. האפוד. ששוד שמ' כת, כז; ד שם ד. עליהן. ד מ"ס על 33; ל וי' ג, י; ששוד שם ד. רביעת. שוש במ' טו, ד. עליהם. ראה לעיל (עלהם בר' מה, טו). אילם. שו וי' ח, ב; ש במ' ז, סה; ד שמ' כט, א; ל במ' ז, לה. טבעת. ששוד שמ' כת, כז; 1 מחוץ לד"ה. 2 מ"ק-ל מוסרת כן גם אל 'שמע' כאן; אך אין זו, כנראה, אלא טעות; ונתחלפו למסרן שתי חיבות 'שמע' שבפרשת משפטים (שמ' כב, כב; כב, כב). 3 צ"ל: האילים.
" כג, כב	שָׁמַעַ	שָׁמוֹעַ	
" כו, כד	תָּאֲמִים	תֹּאמֶם	
" כח, כח1	האפד	האפוד	
" כט, כב	עלהן	עליהן	
" " מ	רבעית	רביעת	
" לב, לד	עליהם	עלהם	
" לו, יג	הירעת	היריעת	
" " יט	אֵילִים	אֵילָם	
" לו, ג2	טַבַּעוֹת	טַבָּעַת	

המקרא	ל	בששוד	הערות מסורה המסייעות לבששוד
שמ' לח, י	העמדים	העמודים	מ"ג-לשד (מ"ק-אש): העמדים י"א חס'... ¹ ; מ"ג-ש: העמודים ג' מלי בתו'...; מ"ק-ד: העמודים ד' מלי ²
"לט, יג	משבצות	משבצת	מ"ג-שד (מ"ק-אלש): משבצות ג' מלי... ³
"לה	אַרְן	אַרְן	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): ארן ג' חס'... ⁴
וי' י, א	ויקרב	ויקריבו	מ"ג-לד (מ"ק-שש): קרבו י' חס'... ⁵ ; מ"ק-ד (מ"ק-אק): ויקרבו ב' חס'... ⁶
"יג	קדש	קדוש	מ"ג-לשד (מ"ק-אקש): קדש י"ג חס'... ⁷
"יא, ד	וממפריסי	וממפרסי	מ"ק-ד (מ"ק-שש): וממפריסי ב' חד חס' וחד מלי דין (וי' יא, ד) חסר
"יג, ו	היא	הוא	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): [כל או]ר' הוא כתב' בר מן י"א... ⁸
"יד, י	תמימים	תמימם	מ"ג-אד: כל תמימים דבעירא כתב תמימם בר מן חד כתב תמימים... ⁹ ; מ"ק-אש יח' מג, כה: תמימים ל' מל בבעיר'
"טז, ח	גורלות	גרלות	מ"ג-ד (מ"ק-שש): גרלות ד' חס' ר' קדמא בליש'...; מ"ג-ל: גורלות כול' קריה מלי ב' מ' חד חס' וא' קדמי'....
"יח, כט	התועבות	התועבת	מ"ג-ש: כל אוריתא תועבת התועבת בתועבת כתב'; מ"ג-א (מ"ק-ש): התועבות ב' מל... ¹⁰ ; מ"ק-ל יר' ז, י: התועבות ל' מל' וכל יחוק' דכות' מ"ק-שד כאן: לזנות ל' חסי; מ"ק-ל כאן: לזנות ל' חס'
"כ, ו	לזנות	לזנת	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): [כל או]ר' הוא כתב' בר מן י"א... ¹¹

א יש' ג, כא; ל שמ' כח, כו. העמודים. ל שמ' כו, י; מ"א ז, כא; שד שמ' לח, יב; אש
שופ' טז, כו; שד שמ' לח, י. משבצת. שד שמ' כח, יא; אל תה' מה, יד; שו שמ' כח, יא, כה.
ארוז. שוד שמ' ל, ו; ל במ' ז, פט; ש שמ' שם. ויקריבו. ל דג' ו, יג; דש וי' ב, ד; שו
וי' ט, ט; דאק יהושע ח, כג. קדוש. ל וי' כא, ז; דב' כו, יט; יח' מב, יג; ש וי' כד, ט;
ד שמ' כט, לא; אק יח' שם; שו שמ' שם. וממפרסי. דששו וי' יא, ד. הוא. ראה לעיל
(והוא בר' יט, כ). תמימם. א יח' מג, כה; ד תה' לו, יח. גרלות. דששו וי' טז, ח; ל דה"א כד, ה.
התועבת. ש וי' יח, כט; אש יר' ז, י. והוא. ראה לעיל (והוא בר' יט, כ).

1 במ"ק-ל נמסר כך גם אל 'העמדים' כאן; זאת – בניגוד למשתמע ממ"ג-ל, שפסוק זה איננו מובא בה. ואפשר,
שמ"ק זו איננה אלא טעות; ונתחלפו לו למסרן שני הפסוקים המקבילים: שמ' כו, י; לח, י.

ויש לציין עוד: במ"ק-מ"א ז, ו, כא, מא; יח' מ, מט ובמ"ק-ד שמ' לח, יז נמסר גם על י"ב חסרים.
אלא שפירוטם לא נמסר, כנראה, במסורת אלקששו.

2 מ"ג-לשד מתייחסת לכל לישנא ד'עמודים' שבכל המקרא; מ"ג-ש מתייחסת רק לתיבת 'העמודים' שבתורה;
מ"ק-ד מתייחסת, כנראה, לכל לישנא ד'עמודים' שבתורה.

המקרא	ל	בשש	הערות מסורה המסייעות לבשש
וי' כג, לח	נדבותיכם	נדבותיכם	מ"ק-ש'לש'וד וי' כב, יח: נדבותם ל' מלי בתו ¹
" כו, מה	להית	להיות	מ"ג-לש'וד (מ"ק-ש): להית ח' חס' בלש'... ²
במ' ג, ב	הבכור	הבכר	מ"ג-שש'וד: הבכור ד' מלי בתורה... ³ ; מ"ג-ל': הבכור ה' מל'... ^{2x}
" " מב	בכר	בכור	מ"ג-ש'וד (מ"ק-לש): כל [בכור] מל' בר מן ו' חס'... ⁴ ; מ"ג-ל' (מ"ק-ד): בכור חס' בתור... ^{3x}
" ז, ז	העגלת	העגלות ⁴	מ"ג-ש'וד (מ"ק-לש): עגלת העגלת ג' חס'... ⁵ ; מ"ג-ד: העגלות ב' מלאים בתורה...
" " כג	עתודים	עתדים	מ"ג-ש'וד (מ"ק-אלש): עתודים ב' מל' באור... ⁶
" ט, ג	במועדו	במעדו ⁵	מ"ג-ש'וד (מ"ק-לשד): במועדו ב' מל' בתור... ⁷ ; מ"ג-ל': במועדו ג' מל'... ^{6x} ; מ"ג-ד: במעדו ד' חסרים בליש'...
" " ז	הקרב	הקריב ⁵	מ"ג-ל'ד (מ"ק-שש): קרבו י' חס'... ⁸
" " יז	העלת	העלות ⁵	מ"ג-ד: להעלות י"א חס' בליש'... ⁹ ; מ"ק-ד ל' כאן: העלות י' ב' ומל'
" י, ט	בחצצרות	בחצצרת ⁵	מ"ג-שש'וד (מ"ק-לד): וכי תבאו (כאן) וביום שמחתכם (במ' י, י) חצצרת כתב; מ"ג-ד: חצוצרת ג' חסרים דחס'... ⁸
" טז	חלון	חלץ ⁵	—
" יא, כו	עליהם	עלהם	מ"ג-לש'וד (מ"ק-ש): עליהם י"ג חס'...
" יג, כו	אותם	אתם	מ"ג-ש'וד (מ"ק-לש): אותם ל"ט מל' בתור... ¹⁰
" " כט	ישב	יושב	מ"ג-ד (מ"ק-לשש): יושב י"ז מלאי' בתורה...; מ"ק-ש: יושב מ"ב מלי ⁹

להיות. ראה לעיל (מהיות שמ' יב, ד). הבכר. ש דב' טו, יט; שו במ' ג, מ; ד בר' מא, נא; ל דב' שם. בכור. שו במ' ג, מ; ד בר' מו, ח; ל במ' א, כ; ש בר' כה, יג; ל שמ' ו, יד; ד בר' מו, ח. העגלות. שוד במ' ז, ג; לש שם ו; ד בר' מה, כו. עתדים. שוד במ' ז, יז; אל דב' לב, יד; ש במ' שם. כמעדו. שו במ' כה, ב; ל במ' ט, ב; ש במ' כה, ב; ד במ' ט, ב; ל הו' ב, יא; ד במ' ט, ז. הקריב. ל דג' ו, יג; דש וי' ב, ד; שו וי' ט, ט. העלות. ד מ"ס על 56. בחצצרת. ש במ' י, ט; שו שם ב; ל שם י; ד שם ט; ד שם ב. עליהם. ראה לעיל (עליהם בר' מה, טו). אתם. שו במ' כה, ד; ד מ"ס את 62; לש בר' מא, ח. יושב. ד בר' נ, יא.

- 1 תיבה זו איננה במ"ק-ל.
- 2 החמישי הוא, כנראה, כל נביאים וכתובים במ"א; והשוה לקמן ו. 60.
- 3 מ"ג-ש'וד מתייחסת לתיבות 'בכור-בבכור'; מ"ג-ל' מתייחסת רק לתיבת 'בכור' בלבד.
- 4 הקריאה בשל איננה ודאי. 5 התיבה איננה בב.
- 6 מ"ג-ש'וד מונה רק את המלאים שבתורה; מ"ג-ל' מונה את המלאים שבכל המקרא.
- 7 הכתיב בל: העלת - בניגוד למ"ק שבצידו.
- 8 מ"ג-שש'וד מתייחסת רק ללישנא דחצוצרות; מ"ג-ד מתייחסת לכל לשונות חצוצרה. 9 ראה לקמן, ו. 26.

המקרא	ל	בש"ד	הערות מסורה המסייעות לבש"ד
במ' יג, לב	ויוציאו	ויוציאו	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אלש"ו): ויוציאו יב... המקלל (וי' כד, כג) אבתיכם (ש"א יב, ח) אוריהו (יר' כו, כג) מלי וכל כתיביא דכותהון ¹
" יט, ז	יבוא	יבא ²	מ"ג-ד (מ"ק-לש"ו): יבוא ו' מלאים בתורה *; מ"ק-ק: יבוא כ"ג מל ³
" כ, יז	גבולך	גבולך	מ"ג-ש"ו: כל קריה גבולך כתב' בר מן ד' ב' מנה כתב גבולך ואי' בתר'... * וב' כתב גבולך שלמ' דשלמ'... *; מ"ג-ד (מ"ק-אל): גבולך ג' מלאים בתורה... *; מ"ג-ל: גבולך ב' מל' בתור'... * ⁴
" כא, יג	מגבול	מגבל	מ"ג-ד (מ"ק-אש"ו): מגבל ט' חס' בליש'... מ"ג-ש"ד (מ"ק-אלק): דיבון ג' מל'... * ⁵
" ל	דיבון	דיבן	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.
" כב, לח	היכול	היכל	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.
" כג, כט	אילים	אילם	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.
" כו, כד	הישובי	הישובי	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.
" לב, כב	נקיים	נקים ⁵	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.
" לג, לה	בעציון	בעצין	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.
" לו	מעציון	מעצין	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.
" לד, יא	הגבול	הגבל	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.
דב' א, טו	אתם	אותם ⁶	מ"ג-ש"ד (מ"ק-אש): יכול ה' מל' בליש'... *; מ"ג-א, מ"ק-ש"ד (מ"ק-ל): היכול ב'... קדמיה (כאן) חס'.

ל דב' ג, ב; ש בר' כד, סב; ש' במ' יד, כה; ש במ' יג, כט. ויציאו. ש
וי' כד, כג; ד במ' טו, לו; א ש"א יב, ח; ל דה"ב כט, טז; ש' ש"א שם. יבא. ד וי' טז, כו;
לש"ו במ' ח, כד; ק שופ' יג, ח. גבולך. ש' במ' כ, טז; ד ש"א יב, ח; א דב' כה, מ;
ל במ' שם; ל דב' שם. מגבל. ד במ' כא, יג; א ש"ב כא, ה; ש' ש"א שם. דיבון. ש'
יהושע יג, ט; ד מ"ס די 3; אלק יהושע שם. היכל. ש' ש"א ד, טז; ד במ' יג, ל; א ש"א שם;
ש במ' שם; אש"ו דה"ב לב, יג; ד במ' כב, לח; ל דה"ב שם. הישובי. ל דה"א ד, כב;
ש"ו במ' כו, כד; אד דה"א שם. נקים. ש בר' מד, י. בעציון, מעציון. ש במ' לג, לו.
הגבל. ראה לעיל (מגבל במ' כא, יג). אותם. ראה לעיל (אתם במ' יג, כו).

1 ש"א יב, ח הושמט במ"ג-ד - כנראה בטעות; השמטה כעין זו גם במ"ג-קמ דה"א יט, טז.

2 ראה לקמן ו. 7. א. 3 ראה לקמן ו. 27.

4 מ"ג-ש"ו ומ"ג-ל מתייחסות אל 'גבולך' בל' סגולה; מ"ג-ד מתייחסת אל 'גבולך' בל' סגולה או שוואת.

5 הקריאה בש"ו איננה ודאית. 6 התיבה איננה בב.

המקרא	ל	ששד	הערות מסורה המסייעות לששד
דב' ב, כג	מכפתור	מכפתר	—
" ג, ה	בצרות	בצרת	מ"ג-ד (מ"ק-לששו): כל אלה ערים בצרת (כאן) שמע ישראל אתה עובר היום (דב' ט, א) אילין חס' דחס'
" " כה	והלבנו?	והלבנן	מ"ק-ד כאן (מ"ק-ש): וְהִלְבֵּנוּ ה' ד' מלי ודין חס'; מ"ק-שול כאן: וְהִלְבֵּנוּ ל' חס'
" ד, ג	הראת	הראות	מ"ג-ד (מ"ג-קמ): הראות ד' ב' מלאים וב' חסרים... ב' קדמאי (דב' ג, כא; יא, ז) חס' דחס' וב' בתראי (כאן; קה' יב, ג) הראות כתי'.
" " מב	מתמול	מתמל	מ"ג-לשו (מ"ק-שד): תמל ד' חס'...
" " "	שלשום	שלשם	מ"ג-שלד (מ"ק-אשו): שלשום ב' מלי בתורה...×
" ו, ט	מזוחת	מזוות	מ"ק-ד (מ"ק-שו): ואלה שמות ומשלי מזוחת כתי' חס' וי"ו בתר'; מ"ק-ד (מ"ק-ששו): שמע ישר' (כאן) וישכב שמשון (שופ' טז, ג) מזור' כתי' חס' וי"ו קדמ'
" " כא	ויוציאנו?	ויוציאנו?	מ"ג-שד, מ"ק-ש (מ"ג-ל): ויוציאנו ג'... קדמ' (במ' כ, טז) ויוציאנו כתב חס' דחס' תינינא (כאן) ויוציאנו חס' וא' תלית' (דב' כו, ח) ויוציאנו כת' חס' י'.
" ז, טז	תחוס	תחוס	מ"ג-אלד (מ"ק-ששו): תחוס ב' חס'...×
" ח, ב	הליכך	הוליכך	—
" " ג	הודעך	הודיעך	—
" " יב	טובים	טבים	מ"ג-ד (מ"ק-אלשוקש): טבים הטבים ה' חס'...
" ט, טו	לחת	לוחת	מ"ג-דשו (מ"ק-ש): לוחת ה' כ"כ בתורה...
" י, יא	וירשו	וירשו	מ"ג-ד (מ"ק-אלקשו): וירשו ד' חס'... ³ ×
" יב, כ	גבולך	גבלך	מ"ג-ד (מ"ק-אל): גבולך ג' מלאים

בצרת. ד מ"ס בצ 4; לששו דב' ט, א. והלבנו. ש דב' ג, כה. הראות. ד דב' ד, ג; קמ קה' יב, ג. מתמל. ל שם' כא, כט; שו דב' ד, מב; ש בר' לא, ה; ד דב' יט, ד. שלשם. של דב' יט, ו; ד בר' לא, ב; א ש"א י, יא; שו ש"א ד, ז. מזוחת. ד דב' ו, ט; שו מש', ח, לד; דששו דב' שם. ויוציאנו. שודשל במ' כ, טז. תחוס. אל יח' ט, ה; דששו בר' מה, כ. טבים. ד בר' כו, ט; אלשו יואל ד, ה; ק ש"א כה, טו; ש דב' ח, יב. לוחת. ד מ"ס לח 2; שו דב' ט, טו; ש שם י. וירשו. דאלקשו יהושע יב, א. גבולך. ד שם' ז, כו; א דב'

1 ראה לקמן ו. 8.

2 הקריאה בש איננה ודאית.

3 וראה גם לקמן, ו. 40.

המקרא	ל	אשש ¹ ד	הערות מסורה המסייעות לאשש ¹ ד
דב' יח, כב יבוא	יבא		בתורה...; מ"ג-ש ¹ : וכל גבולך חס' בר מן א'...; מ"ק-ש שמ' ז, כז: גבולך ל' מלי בתו ² מ"ג-ד (מ"ק-לשש ¹): יבוא ז' מלאים בתורה...; מ"ק-ק: יבוא כ"ג מל ³ מ"ג-אשד (מ"ק-לש ¹): כי תצא למלחמה קדמיה (כאן) אשר יציק לך (דב' כח, ג) איבך כתב מ"ג-שש ¹ ד: הבכור ד' מלי בתורה...; מ"ג-ל: הבכור ה' מל'... ⁴ מ"ג-ש: והוצא עליה שם (כאן) ואוצא אש מתוכך (יח' כח, יח) ומוצא דבה (מש' י, יח) אלין חסי יוד; מ"ג-ד: והוציא ו' חסרים יו"ד בליש"ן...; מ"ג-ד: אלין מיוחדין חס' יו"ד בלשון יציאתה...; מ"ק-שש ¹ כאן: והוצא ל' חסי י'; מ"ק-ל כאן: והוציא ל' חס' ⁵
" כה, טו הבכור	הבכר		
" כב, יד והוציא	והוצא		
" כה, ז מאין	מאין		
" כח, יח ועשתרות	ועשתרת		מ"ג-ש ¹ ד (מ"ק-א): כל אורית עשתרת כתב בר מן חד מל'...; מ"ק-לש ¹ ד דב' כח, ד: ועשתרות ל' מל' בתור ⁶ מ"ג-אלש ¹ ד: מרחק ה' חס'... וכל אורית דכותהן; מ"ג-ש (מ"ק-ק): מרחק ז' חסי... ⁶ מ"ק-ד כאן: הגבהת ל' וחס' ⁸ מ"ג-לד (מ"ק-אקשש ¹): כתבים ה' חסרים... וכל אורית דכות; מ"ק-ש: פתבים ה' חס' וכול אור' דכ'; מ"ג-ש (מ"ק-קד): כתבים ו' חסי... חד מנהו הכתבים חס' ⁹
" מט מרחוק	מרחק		
" נב הגבהות	הגבהות		
" נח הכתובים	הכתבים		
כת, מ; לש ¹ במ' כ, טז.	יבא. ראה לעיל (יבא במ' יט, ז).		איבך. א דה"א
יו, ח; ש דב' כ, א; ד תה' פג, ג; ל דב' כח, נג; ש דב' כ, א.	הבכר. ראה לעיל (הבכר במ' ג, ב).		והוצא. שד דב' כב, יד; ד במ' יד, לו. ועשתרת. ש דב' כח, ד; ד מ"ס עש 65; א ש"א ז, ד. מרחק. א תה' לח, יב; לשד ש"א כו, יג; ש בר' כב, ד; ק יש' כה, א. הכתבים. ל מ"א יא, מא; ד שמ' לא, יח; אק מ"א שם; ש דב' כח, נח; שו יר' נא, ס; שו מ"א
1 א - רק מדב' כח ואילך.			
2 מ"ג-ד מתייחסת אל 'גבולך' בל' סגולה או שוואה; מ"ג-ש ¹ ומ"ק-ש מתייחסות רק אל 'גבולך' בל' שוואה.			
3 ראה לקמן ו. 7. א; 27.	4 השוה ע' 72, הערה 2.	5 ראה לקמן ו. 47.	
6 מספר ה' מתייחס רק לתיבת 'מרחק' שמחוץ לתורה; מספר ז' מוסיף את 'כל אוריתא' וכן את תיבת 'מרחק' (מש' לא, י); וראה גם לקמן ו. 58. א; 60. א.			
7 הקריאה בש איננה ודאית.	8 ראוי היה למסור: ל' חס'.	9 ראה לקמן ו. 61.	

המקרא	ל	אששֹׁד	הערות מסורה המסייעות לאששֹׁד
דב' כח, נט	גדלות	גדלת	מ"ג-ששֹׁד: והקמת לך אבנים (דב' כז, ב) ל' בתו' כתב גדלות וכל נביא' וכתיב' דכות' כתב' כן בר מן ב'... ושארה דאורית' כתב גדלת; מ"ק-ל דב' כז, ב: גדלות ב' כת' כן ¹
" ל, ט	לטובה	לטבה	מ"ג-ד: לטבה ה' חס' בליש'...; מ"ג-לד, מ"ק-ש (מ"ק-אששֹׁד): לטבה ב' חס'... ²
" יח	לבא	לבוא	מ"ג-לשד (מ"ק-אקששֹׁד): לבא ט' חס'...×
" יט	העידתי	העדתי	מ"ג-ש (מ"ק-אלקששֹׁד): כי תוליד בנים (דב' ד, כז) כי התעיתם (יר' מב, יט) העידתי כתב' מ"ג-קמ: וכל נביא' יישוב מעשיך (תה' קמה, ד) כי לא ל[עו]לם חסן (מש' כז, כד) כסאך לדור ודור (איכה ה, יט) והימים האלה נזכרים (אס' ט, כח) לעולם עמדת (קה' א, ד) דור [ודור] כתב.
" כד	בהמות	בהמת	מ"ק-אשד כאן: בְּהֵמַת ל' חס
" כז	ידינו	ידנו	מ"ג-אשד (מ"ק-לששֹׁד): ידינו ו' מל...×
" לד	חתם	חתום	מ"ק-אלד איוב יד, יז: חָתַם ל' חס
" לג, כה	מנעליך	מנעלך	—
" לד, יא	האתות	האתת	מ"ג-ששֹׁד: כל אורית' אתת כתב חס' דחסר' בר מן ד' חד מנה' כתב אותת...×
			אותות...×
			מ"ק-לד: האתות ב' מל' בתור ³

ב

המקרא	ב	לשד	הערות מסורה המסייעות ללשד
בר' לט, כב	האסירים	האסירם ⁴	מ"ק-ש כאן: הָאֲסִירִם ל' וחס יוד בתר'; מ"ק-ל כאן: הָאֲסִירִם ל' וחס'
" מ, ט	בחלמי	בחלומי	מ"ק-ד כאן (מ"ק-לש): בְּחִלּוּמֵי ב' מל' ובענין

שם; ש שמי' לא, יח; ק מ"ב כג, ג; ד מ"ב יד, יח. גדלת. ששֹׁד דב' כז, ב; ד מ"ס גז 11. לטבה. ד בר' נ, כ; לדשאשֹׁד דב' ל, ט. לבוא. ל בר' מח, ז; ש במ' לד, ח; ד בר' שם; אקשו שופ' יח, ט. העדתי. ש דב' ד, כז; אלקששֹׁד יר' מב, יט. דר ודר. קמ תה' מט, יב. ידנו. א תה' צ, יז; ש דב' כא, ז; ד בר' ה, כט; לשו דב' שם. האתת. שו דב' כז, ח; ד שמי' ד, ט; שלד במ' יד, יא. בחלומי. לש בר' מ, ט.

1 ראה לקמן ו. 57.

2 מ"ג-ד מתייחסת לכל לישנא ד'טובה'; מ"ג-לד ומ"ק-ש מתייחסות רק לתיבת 'לטובה'.

3 מ"ג-ששֹׁד ומ"ק-ש מתייחסות לכל לישנא ד'אותות'; מ"ק-לד מתייחסת רק לתיבת 'האותות'.

4 נוסח ד: האסורים כ'.

המקרא	ב	לששוד	הערות מסורה המסייעות ללששוד
בר' מא, ב	ובריאות	ובריאת	מ"ג-שד (מ"ק-לש): בריאות ג' מלי...*
" מד, י	נקיים	נקים ¹	מ"ק-ש: נקים כל' חסי בר מן א' מלי...*; מ"ק-אלקשוד יר' ב, לד: נקיים ל' מלי
" מה, ח	וישמני	וישימני	מ"ג-ד: וישימה י' חס' בליש' שימה בקריאה...*; מ"ק-אקד ש"ב טו, ד: יְשַׁמְנִי ל' חס ²
" כב ² חלפות?	חלפות?	חלפת ³	מ"ג-לד (מ"ק-אקשש): חלפות ג' כתבן...*
" מו, יד	ואילון	ואלון ³	מ"ג-ש: כל אוריתא כתב אלון בר מן ב... (בר' כו, לד) אילן כתב... (בר' לו, ב) אילון כתב; מ"ק-לד בר' לו, ב: אֵילֹן ל' מלי בתור'
" לד	אבותינו	אבתינו	מ"ג-ד לשו (מ"ק-אקש): אבותינו ח' מלאים * וכל יהושע ושפטים ותהלים דכו' מלאים במ"א חס'...*
" מט, ו	כבודי	כבדי	מ"ג-ש: וכל כבדי באורית' חס' בר מן חד מלי...*; מ"ק-לשד בר' מה, יג: כְּבוֹדִי ל' מלי בתור'
" ג, יג	עפרון	עפרן	מ"ג-לשד (מ"ק-ש): עפרן ד' חס'...*
שמות ד, יב	והורתיך	והוריתיך ¹	מ"ק-לשד כאן: וְהוֹרִיתִיךָ ¹ ל' ומל ⁴
" ז, כח	ובמשארתך	ובמשארותיך	—
" י, ט	ובבנותינו	ובבנותנו	מ"ג-לשוד (מ"ק-אק): בנותינו ד' מלי...*; מ"ק-שש: כאן: וּבְבָנוֹתֵינוּ ל' כתב כן; מ"ק-ל כאן: וּבְבָנוֹתֵינוּ ל' חס'; מ"ק-ד כאן: וּבְבָנוֹתֵינוּ ל' וכ"כ
" יב, יד	לזכרן	לזכרון	מ"ג-ששוד (מ"ק-ל): זְכוֹרָן לְזִכְרוֹן ג' חס'...*
" יג, יט	והעלתם	והעליתם	מ"ג-ד (מ"ק-א): והעלת' ג' חס' בליש'...*; מ"ק-ש: וְהֶעֱלֵתֶם ב' חד חסי וחד מלי ⁵
" יד, כב	מימנם	מימנים	—

ובריאת. ש בר' מא, יח; ד שם ה; לשו שם ז. נקים. ש בר' מד, י. וישימני. ד ש"א ל, כה. חלפת. ל מ"ב ה, כב; ד בר' מה, כב; אק מ"ב שם; ששו בר' שם. ואלון. ש בר' לו, ב. אבתינו. ד בר' מו, לד; לשו בר' מז, ג; אק יר' ג, כת; ש בר' מז, ג. כבדי. שו דב' ה, כ. עפרון. ל בר' ג, יג; ש בר' מט, כט; דשו בר' כג, טו. ובבנותנו. ל דה"ב כט, ט; שו שופ' כא, ז; ד תה' קמד, יב; אק שופ' כא, יח. לזכרון. ששודל שם' כת, יב. והעליתם. ד בר' ג, כה; א מ"ו, ד; ש בר' שם.

1 הקריאה בש איננה ודאית.

2 מסתבר, שמ"ק זו מתייחסת לכל לישנא ד'ישימני'; שהרי תיבת 'ישימני' עצמה מצויה רק פעם אחת במקרא.

3 החיבה איננה בשל.

4 מ"ק-ד מוסיפה: ובס"א והורתיך ונמסר עליו ל' וכ"כ; נוסח זה של המסורה מתאים לנוסח ב.

5 מ"ק זו מתייחסת, כנראה, רק אל 'והעליתם' שבתורה — או רק אל 'והעליתם' הסמוך אל 'את עצמתי מזה'.

המקרא	ב	לששוד	הערות מסורה המסייעות ללששוד
שמ' טז, ל	השביעי?	השבעי	מ"ג-ד (מ"ק-אלששוד): השבעי ח' חס'...; מ"ג-ל: השביעי ג' חס'... ¹
" יח, ח	אדות	אודת ²	מ"ק-שוד כאן: אודת ג' כתב' כן; מ"ק-ל כאן: אודת ג' חס'; מ"ק-ק: אודת ג' כת' כן
" כו, יז	ידת	ידות	מ"ג-ששוד (מ"ק-אל): ידת ג' חס'...; מ"ק-ק: ידת ב' חס' ³
" כז, ט	האחד	האחת	—
" י	ועמדיו	ועמדיו	מ"ג-לשד (מ"ק-אששוד): עמודיו ד' מל'...×
" יא	ועמדיו	ועמדו	מ"ג-לשד (מ"ק-אששוד): עמודיו ד' מל'...×
" יד	עמודיהם	עמדיהם	מ"ג-לד (מ"ק-שששוד): עמודיהם ד' מל'...×
" טו	עמודיהם	עמדיהם	מ"ג-לד (מ"ק-שששוד): עמודיהם ד' מל'...×
" טז	עמודיהם	עמדיהם	מ"ג-לד (מ"ק-שששוד): עמודיהם ד' מל'...×
" כח, יב	האפוד	האפד	מ"ג-ששוד: אפוד האפוד ט' מלי בתורה...×
" כז	האפד	האפוד	מ"ג-ששוד: אפוד האפוד ט' מלי בתורה...×
" לו, ז	אותה	אתה	מ"ג-לשד (מ"ק-א): אותה י"ב מל'... ⁴ ×
" לח, יב	העמודים	העמדים	מ"ג-לשד (מ"ק-אששוד): העמדים י"א חס'...; מ"ג-ש: העמודים ג' מלי בתו'...×
" " "	וחשקיהם	וחשוקיהם	העמודים ד' מל' ⁵
" לט, ו	משבצות	משבצת ⁶	מ"ג-שד (מ"ק-אלששוד): משבצות ג' מלי...×
ו' ז, ו	קדש	קדוש	מ"ג-לשד (מ"ק-אקששוד): קדש י"ג חס'...×
" יד, ד	ואזוב	ואזב	מ"ג-לד (מ"ק-שששוד): אזוב ג' מל' בתור'...×
" יח, ה	אותם	אתם ²	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): אותם ל"ט מל' בתור'...×
" " כט	הנפשת	הנפשות	—
" כה, ט	השביעי	השבעי	מ"ג-ד (מ"ק-אלששוד): השבעי ח' חס'...; מ"ג-ל: השביעי ג' חס'... ¹

השבעי. ד. שמ' יב, טו; א דה"א ב, טו; לש שמ' טז, ל; שו דה"א שם; ל שמ' טז, ל. אודת. ק ש"ב יג, טו. ידות. ששוד שמ' לו, כב; א מ"א י, יט; ל שמ' שם; ק מ"א שם. ועמדיו, ועמדו. לשד שמ' לו, לח; א שה"ש ג, י; שו שמ' שם. עמדיהם. ל שמ' לח, יב; דשש שם י. האפ(ו). ששג שמ' כח, כז; ד שם ד. אתה. לש במ' ל, ט; ד במ' כב, לג; א תה' כז, ד. העמדים. ראה לעיל (העמודים ל שמ' לח, י). וחשוקיהם. ש שמ' לח, יז; ד שמ' לו, לח; ל שמ' לח, יז; שג שם יב. משבצת. ראה לעיל (משבצת ל שמ' לט, יג). קדוש. ראה לעיל (קדוש ל ו' י, יג). ואזב. ל במ' יט, ו; ד שמ' יב, כב; ששג במ' יט, יח. אתם. ראה לעיל (אתם ל במ' יג, כו). השבעי. ראה לעיל (השבעי שמ' טז, ל).

1 מ"ג זו מתיחסת, כנראה, רק אל 'השביעי' שבתורה בלבד. 2 התיבה איננה בש.

3 מ"ג-ששוד מתיחסת לכל לישנא ד'ידות'. מ"ק-ק מתיחסת, כנראה, רק אל 'ידות-ידות' - למעט 'הידות'.

4 מחוץ ליהושע, שופ' ויח'. 5 ראה ע' 71, הערה 2. 6 התיבה איננה בש.

המקרא	ב	לששוד	הערות מסורה המסייעות ללששוד
ו' כו, ט	והקמתי	והקימתי	מ"ג-לשד (מ"ק-אקש): והקימתי ו' כת' כן...
" " לג	והרקתי	והריקתי	מ"ג-ד (מ"ק-ש): והריקתי ב' וכתב כן...
במ' ג, כז	החברוני	החברני	—
" " לו	ועמדיו	ועמדיו	מ"ג-לשד (מ"ק-אש): עמדיו ד' מל'...×
" " מ	שמותם	שמתם	מ"ג-של, מ"ק-ד (מ"ק-לש): שמותם ב' מלי בתו'...×
" ד, ה	אַרֹן	אַרֹן	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): ארן ג' חס'...
" ו, טו	חלות	חלת	מ"ג-ד (מ"ק-לשש): חלות ג' מל'...×
" " יט	אַחַת	אַחַד	—
" ז, יז	עתדים	עתודים	מ"ג-שוד (מ"ק-אלש): עתודים ב' מל' באור...
" יא, לה	בְּחִצָּרַת	בְּחִצָּרוֹת	מ"ג-לששוד: חצרת ד' חס' בתו'...×
" יד, כד	והביאותיו	והביאתיו	—
" טו, ג	במועדיכם	במעדיכם	מ"ג-ד: במועדיכם ג' בליש' ב' מלא' וא' חס' וסימ' ועשיתם עלה אשה עלה ליי' לפלא נדר' (כאן) דין חס' אלה תעשו ליי' במעדיכם (במ' כט, לט) וחד וביום שמחתכם ומועדיכם (במ' י, י); מ"ק-לשש: בְּמוֹעֲדֵיכֶם ב' חד מל וחד חס'; מ"ג-ש: מועדי ג' חס'... ⁵
" יז, ב	המחתות	המחתת	—
" יח, כג	לדרתכם ⁶	לדרתיכם	—
" כב, טז	צפר	צפור	מ"ג-ד (מ"ק-ש): הצפור (וכו) גברי כלם מלאים במ"ב חס'...×
" כד, יח	אויביו	איביו	מ"ג-ד (מ"ק-ל): צפור ט' מל'... ⁸
" כו, כו	האלתי	האלני	מ"ג-אד (מ"ק-לש): אויביו ה' מל'...×

והקימתי. לשד וי' כו, ט; א ש"א ב, לה; ק ש"ב ז, יב; שו וי' שם. והריקתי. דש וי' כו, לג. ועמדיו. ראה לעיל (ועמדיו שמ' כו, י). שמתם. ש שמ' כח, יב; לדלשו במ' יג, ד. ארן. ראה לעיל (ארון ל שמ' לט, לה). חלת. ד וי' ב, ד; לששו וי' ז, יב. עתודים. ראה לעיל (עתדים ל במ' ז, כג). בחצרות. לש במ' לג, יז; שו שמ' ח, ט; ד במ' שם. במעדיכם. דלששו במ' כט, לט; ש וי' כג, מד. צפור. ד וי' יד, ה; ש במ' כב, י; ל במ' כג, יח; שו במ' כב, י; ד מ"ס צפ 12; ל וי' יד, ה. איביו. אד מש' טז, ז; לשו תה' קלב, יח.

- 1 מ"ק-ל מוסיפה: בסיפ; וראוי היה לומר: ובסיפ (= ויקרא).
- 2 חיבה זו איננה במ"ג-ששוד.
- 3 צ"ל: ועשיתם אשה ליי' עלה או זבח לפלא נדר.
- 4 צ"ל: ובמועדיכם.
- 5 ראה לקמן ו. 46.
- 6 הכ' תלויה; והנוסח הראשון של ב' היה: לדרתם.
- 7 מ"ק-ש מוסיפה: בתו'; ג' החסרים הם, כנראה: בר' טו, י; במ' כב, י; כג, יח.
- 8 מ"ג-ד מתייחסת אל כל 'צפור' במשמעות שם איש; מ"ק-לש מתייחסת לכל לישנא ד'צפור' שמחוץ לפרשת מצורע — בתורה או אף בכל המקרא. מ"ג-ד מתייחסת לכל לישנא ד'צפור' שבכל התורה.

המקרא	ב	לששד	הערות מסורה המסייעות ללששד
במ' כח, ה	ועשירת	ועשירת	מ"ק-לש כאן, מ"ג-שד: ועשירת ל' מל' בתור
" כט, טו	עשרן	עשרון	—
" ל, טו	יחרש	יחריש	מ"ג-שד (מ"ק-אלקש ¹): החרש ז' חס בלשג'...×
" " "	החריש	החרש	מ"ג-שד (מ"ק-אלקש ¹): החרש ז' חס בלשג'...; מ"ק-ש: והחרש ג' חס ז' בלש' מ"ג-לשד (מ"ק-אקש ¹): תעשון י"ד...×
" לב, כד	תעשון	תעשו	—
" לג, נד	ולמעיט	ולמעט	—
" לה, כט	משבתיכם	מושבתיכם	מ"ג-לשד (מ"ק-ש): משבתיכם ג' חס'...×

ש

המקרא	ש	לבשד ¹	הערות מסורה המסייעות ללבשד
בר' כג, טו	מאות	מאת	מ"ג-לד (מ"ק-ש ¹): מאת ג' חס'...
" כד, לה	ועבדים	ועבדם	מ"ק-לששד כאן: ועבדם ל' חס'
" " נו	אותי	אתי	מ"ג-ש ¹ (מ"ק-ד): כל קריה אתי חס' בר מן תלתין חד בתור'...; מ"ג-של: אותי ל"ג מלי...; מ"ק-אד דב' לב, נא: אותי ל' מל בתור' מ"ק-לשד כאן: בעבר ב' חס'
" כז, י	בעבור	בעבר	—
" לו, מא ¹	אלה	אלוף ⁴	מ"ק-לשד כאן: פרת ל' חס'
" מא, כו	פרות	פרת	מ"ג-אד (מ"ק-לשש ¹): רעת ד' חס'...; מ"ג-אד (מ"ג-ל): והרעות ג' (יכו')...תינינה (כאן) חס.
" " כז	והרעות	והרעת ⁴	מ"ג-שד, מ"ק-ש (מ"ק-ל): האפה ב' חס'...; מ"ג-ששד (מ"ק-ל): זכרן לזכרן ג' חס'...; מ"ק-ש כאן: לזכרן ו' מלי
שמ' טז, לו	האפה	האיפה	מ"ג-שד (מ"ק-לש): כל אור' העדת חס' בר מן ח' מלי...
" ל, טז	לזכרן	לזכרון	—
" מ, ג	העדת	העדות	—

ועשירת. שו במ' כח, ה; ד שמ' טו, לו. יחריש. ש במ' ל, טו; ד בר' לד, ה; א ש"ב יט, יא; ל במ' שם; ק יר' ד, יט; שו במ' שם. החרש. שדאלקשו — ראה אל יחריש' כאן; ש בר' לד, ה. תעשו. ל שמ' ד, טו; שד במ' לב, כ; אקשו שופ' ז, יז. משבתיכם. לשו וי' כג, לא; ד שמ' לה, ג; ש וי' שם. מאת. לד בר' ה, ד; שו בר' כג, טו. אתי. שו דב' לב, נא; ד יר' ד, כב; של דב' שם. והרעת. אד יר' מד, ט; לש בר' מא, כז; שו שמ' כג, ב; א יר' כד, ג; דל בר' מא, כ. האיפה. שודשל וי' ה, יא. לזכרון. ששודל שמ' כח, יב. העדות. שו במ' א, גג; ד וי' טז, יג; מאת. לד בר' ה, ד; שו בר' כג, טו.

2 נוסח ש: ועבדים — בניגוד למ"ק שבצידו.

1 ב — רק מבר' מא ואילך.

4 התיבה איננה בשל.

3 ראה לקמן ו.10.ב.

המקרא	ש	אלבשוד ¹	הערות מסורה המסייעות לאלבשוד
וי' ז, ד 2	הכליות	הכלית	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): הכליות ב' מל' בתו'... ² ; מ"ג-שוד: ד' פסוק' בסיפר' דאית בהן ב' מלין קדמ' חס' ובתר' מל'... ³ ; מ"ג-שוד (מ"ק-לש): הטהר ה' חס'... ⁴ ; מ"ג-ד: הטהור ב' מל'...
" י, י	הטהר	הטהור	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): אותם ל"ט מל' בתור... ⁴
" יד, נא	אותם	אתם	—
" יט, כ	ימתו	יומתו	—
" כג, טו	שפתת	שפתות	מ"ק-שולש כאן: שפתות ⁵ ל' ומל'
" " כ	אותם	אתם	מ"ג-שוד (מ"ק-לש): אותם ל"ט מל' בתור... ⁴
" כו, לא	והשמתי?	והשמותי	מ"ג-א (מ"ק-לקשש ¹): והשמותי ב' מל'...
במ' יט, ו	ואזב?	ואזוב	מ"ג-לד (מ"ק-שש ¹): אזוב ג' מל' בתור'...
" לא, טו	אלהם	אליהם	מ"ג-לשד (מ"ק-שו ¹): אליהם י"ז מל' בתור'...
" לב, יח	פתנו	פתינו	—
דב' ג, כב	תיראם	תיראום	מ"ג-ד כאן (מ"ק-לשש ¹): תיראום ב' דין מל' וא' חס'... ⁴
" ו, כב	גדולים?	גדלים	מ"ג-לאד (מ"ק-קש ¹): גדולים ו' מל'... ⁴
" טו, ח	תעבטנו	תעביטנו	מ"ק-ד כאן: תעביטנו ל' ומל' ⁶
" כח, כה	לזועה כז	לזועה	מ"ג-א: כל לזועה דירמיהו לזועה כתב וכל קרייה לזועה כתב וקרי בר מן חד... ⁴
" כט, י	עצך?	עציך	—
" לב, טו	ישורון	ישרון	—
" לג, ג	מדברתך ⁸	מדברתיך	—
" " יג	ומתהם	ומתהום	—

ל שמ' מ, ג; ש במ' יז, יט. הכלית. שודלש וי' ג, ד; שו וי' כא, ח; ש וי' ד, ט. הטהור. ראה לעיל (הטהור ל בר' ת, כ). אתם. ראה לעיל (אתם ל במ' יג, כו). והשמותי. אלק יח' לב, י; ש וי' כו, לא; שו יח' שם. ואזוב. ראה לעיל (ואזוב ב וי' יד, ד). אליהם. ל בר' לד, יד; ש וי' יז, ב; ד מ"ס אל 125; שו וי' שם. תיראום. ל במ' יד, ט; ששד דב' ג, כב. גדלים. ל שופ' ה, טז; א יר' כה, יד; ד שופ' שם; קשו יר' שם. לזועה. א דה"ב כט, ח.

1 א - רק מדב' כה ואילך; ב - רק עד סוף במדבר.

2 ראה לקמן ו. 62.

3 במ"ג-ש נמסר: קדמ' מל' ותיב' חסי; וצ"ל: קדמ' חסי ותיב' מלי; וכן נמסר גם במ"ק-ש וי' ג, ד.

4 במ"ק-ש נמסר כך גם כאן; ושם נחלפו למסרן שני הפסוקים המקבילים: יד, ו, נא.

5 נוסח ש: שבתת.

6 במ"ק-ש כאן נמסר: ל' וחס'; ונמצא, שנוסח היחיד של ש נתמך גם במסורת היחיד של ש.

7 במ"ק-ש כאן נמסר: ל' כת כן וכל ירמיהו דכות. ונמצא, שנוסח היחיד של ש נתמך כאן במסורת היחיד של ש.

8 במ"ק-ש נמסר כאן: ל' וחס. נוסח היחיד של ש נתמך אפוא על ידי מסורת היחיד של ש.